

Я розсиплюся порохом на тому світі, і моєї душі не стане, як і тіла для мене. «Я» не стане, і не буде більше нічого, окрім темряви і пустки, що вічно кралася слідом за мною за життя. Я розпорошуся на міриади атомів і згнию в могилі, і все суттєве для мене поглине земля,— бо секс став причиною народження і смерті, і ніколи не було нічого, окрім темряви, допоки не почали розмножуватися.

Я написала так мало і так багато водночас, я слухала стражденну музику й кохала вигадані образи чоловіків, які ніколи не були такими, як вони є. Я жила для того, щоби померти, і смерть зі мною навіть тоді, коли я жива, бо немає нічого окрім смерті та її відчуття.

Смерть живе в наших страхах, уявленнях та споминах про інших людей; смерть не дає нам жити, бо ми народжені для неї, і все життя підпорядковується їй. І немає нічого, окрім темряви там, на небесах.

Якби віра була зі мною, то і смерть для мене воскресінням би стала, але віра відійшла й померла, смерть відібрала і час, і не лишилося нічого, окрім земного пекла, яке палить щоразу із пробудженням, і навіть сон — це маленька смерть.

Не лишилося нічого, окрім мене — самої собі божества, котре здатне відчувати біль і хаос світу, який ніколи не знищиться, хіба що пожере самого себе, але згодом виплюне назовні, бо немає нічого, окрім смерті та наглого часу, що перетворює тебе на немічну висохлу істоту, що прагне життя.

Душа моя стане всім, а на могилі розквітнуть квіти і зав'ється плющ, бо й могили колись не стане. І пам'ять про мене зникне. Але, Боже мій, дай мені колись відчутти радість і блаженство дитячих років, коли я не пам'ятатиму

страху, болю і розлук із найдорожчими людьми, коли не знатиму суму від зажурливої музики, коли не думатиму про гроші та розваги, коли не стоятиму на роздоріжжі, натомість бабуся вестиме мене до магазину за сухариками і морозивом, дбайливо огортаючи поглядом своїх лазурових, невинних і чистих очей, бо все одно немає нічого, окрім цього життя і святості в тобі самому.

ВСТУП

Із горе-любові та нудьги народжується ворожба. Дивлюся у вікно — там чорний мурчик бігає, стрибає через огорожі, дефілює по перилах, ловить горобців, кидає ласі погляди на сусідських киць. Сумує зачинений курник, меланхолійно хилять голови додолу висохлі рожі, соромляться своїх стовбурів голі вишні, а величавий горіх просить вітер скинути з його сивого гілля останні торішні горішки. На закритій від дощу терасі спочиває бабусина лавка. На ній ще залишається дзбанок із водою, що ним полоскала руки після копання бараболі: зіпреться на товсту коричневу палицю та й копирсається в мерзлій землі поки є сила. Попід ослінчиком чекають на весну старі Марусині калоші: вона їх взує та й повагом потупцяє годувати курей, повизбирує яйця, тоді гукне: «Вітусю, постав біля умивальника, я потім сама помию». Я миттю заберу яйця, гляну в її очі — розумні та сумні, і бігом назад до хати, а вона, жаліючи онуччині рученята та щоби вже не зупинятися (рух — це, звісно ж, життя) рушить до клумби, де помітила рідесенькі плевели. Прискіпливо озирнеться довкола й візьметься за цюпання — он, сусіди вже всі бур'яни повипололи, а наші розрослися ген до Львова.

Знову вибіжу до Марусі, почувши благальний голос: — Води принеси, Вітусю, у банці під умивальником.

Я неохоче потягнуся до кухоньки, мов крізь марево гляну на ікону ніжної Богородиці з Ісусиком і мимо-

волі скрадуся до столу. Там, посередині, на цвітастій скатерці біліє акуратно складена записка: «Візьми із холодильника «Геркулес» у чашці й постав у мікрохвильовку на три хвилини». Я негайно забуваю про банку з водою і ставляю кашу грітися.

Весняне сонце здимає на стіні свої палахкотливі крила, вимальовує візерунки по чайних сервізах та білих із блакитним тарілках, розпорошує тіні гілок яблунь по вітальних листівках, що їх дарувала бабусі на день народження, витанцьовує лукавими променями по білому котлі, на якому, ще маленькою, якось вміщала свої худі сідниці і вчила табличку множення, попиваючи гарячий шоколад після нестримних зимових веселощів на вулиці.

Дістаю чашку з розбухлою кашею, висипаю в тарілку, згадую про бабусю. Поки виношу банку з водою — спотикаюся об поріг, натикаюся на розкидане в коридорі взуття: сваритиметься. Хутко все складаю та врешті цурпелю те, що лишилося у банці.

— Не помічниця, а засрата господиня! — чую лагідно-грізне нарікання з її втомлених вуст. Бабуся п'є, віддає банку й озирається на свої квіти:

— Бачиш, які медуниці? Такі маленькі, як ти колись була. Понюхай, чи пахнуть.

— А йой,— відмовляюсь я.— Йду вчитися.

— Підеш потім у магазин, купиш помідора, огірки...

Але далі я не слухаю. Зринаю до своєї келії, залишаю її тут, назовні, серед вишень, медуниць, ослінчика, двох котів, білоцвіту, рясту та неможливості донести банку до стола.

Усміхнеться і тихо поставить дзбанок біля ніг.

Певно, надто любить свою внучку.

* * *

Сіріє. Листопадовий день хилиться в обійми вечора, а по-дитячому нетерплячий місяць вже ніяково визирає крізь зимні простирадла хмар. У саду яблука деінде додивляються свої літні мрії. Раптом над хвірткою, що веде на галявинку, з'являється чиясь смаглява рука й перекидає на наш бік щось біле.

— Мамо! — кричу.— Нам щось кинули в город!

Низенька світловолоса мати бухкає, мов грім, до вікна, розкривши з переляку великі зелені відьомські очі.

— Треба свяченою сіллю довкола хати обсипати і молитися. Піду.

Грізно дивиться на мене — мовляв, не нудьгуй тут.

— На,— тицяє мені таріль із картоплею.— Віднеси до столу, скоро ж гості з'їдуться. Час вітати.

Неохоче киваю та зношу, мов згорблений старий офіціант, тарілки з їжею до святкового столу у залитій передзимовим сонцем вітальні.

— Бабусю... — пришвидшуюся, щоби швидше лягти зверху, мов ковдра, на неї.

— Ти ніколи не будеш мені важка,— шепоче.— Дивися, та жінка отруїла їхню дитину, а Рафаель украв усе їхнє золото і згвалтував Петунью...

Але я не слухаю її розповіді про улюблений серіал. Мені добре дивитися в її морські очі, нюхати її тепло, відчувати м'яке, мов подушка, тіло під собою — таке рідне й гаряче, мов лоно.

Заходить мати:

— Уже з'їхалися. Ти довго будеш тут теревені правити? Марш на кухню, ще треба салат доробити.

— Що ти дитину мучиш? — гукає Маруся.— Нащо мені того столу, я трохи вина вип'ю та спати піду.

Але я відриваюсь від «лона» й кидаю приречений погляд на ікону над диваном. За що такі муки? — думаю. Навіть полежати не можна.

Бабуся просить нахилитися, ніжно торкається волосся і шепоче:

— Потім прийдеш до мене, заплету косички, як колись хотіла сестричці заплітати. Пам'ятаєш, яке в тебе волосся було, коли до школи ходила маленькою — пливеш, як пава, а воно ззаду тебе хвилями виграє. *Пече баба калачі, завтра прийдуть сватачі — гуп у піч, гуп у піч...* — і тягнеться до моєї вразливої голови.

— Та добре, добре,— бурчу я.

Після застілля посунула Маруся нагору сходами, певно, чекала на мене. Чую шепіт з її кімнати — молитв'ся. Вже пізно коси плести.

І рушаю до своєї кімнати — дивитися фільми про розпусту.

* * *

Марися з дитинства не була писаною красунею: великий, мов хокейна ключка, ніс, сумні маленькі очіці, жовтувата шкіра обличчя. Хоч і мала довгу косу, але та виглядала наче вигоріла, ще й неслухняно спадали жовтуваті пасма на високе, темне від пустих думок чоло. У школі її часто називали «гидким каченям», тож Мариська змалечку ховала ненависть до кожного. І так багато злості сиділо в ній, так бурлило-кипіло, що вирішила: коли стане старшою, жоден чоловік не зможе їй відмовити.

Лесть їй стукнуло шістнадцять — гайда у Славське, офіціанткою працювати в кафе «Радість». Але замість неї взяли якусь іншу дівчину — пишноволосу, спокійну, смиренну, товариську й дуже добру,— аж сяйво лилося з голубих очей. Марисю відправили мити посуд, аби клієнтів не розганяла.

Минали місяці, кафе не пустувало: зі Сходу з'їжджалися сила-силенна парубків-далекобійників — возили на продаж до Львова мішки із зерном, натомість закупали вироби з деревини та карпатську біжутерію. Якось уже надвечір, коли штучне світло всередині заливало прикрашені білим обрусом столи, а природне сяйво місяця ледь торкалося верхівок смерек іззовні, у високих дверях намалювалася постать дебелилого, широкоплечого хлопця з мерехтливо-чорними хижацькими очима. Марися якраз закінчувала зміну і, зодягнувшись, вже стомлено прямувала до виходу. Кинула наглий погляд на хлопця, вирішила перекинутися слівцем:

— Здоровенькі були, запрошуємо до кафе «Радість»!

Парубок фиркнув щось під носа та байдуже рушив до стійки — замовляти каву.

Марися, хоч і похнюпилася, але вже встигла розпланувати детальний план їхнього майбутнього подружнього життя: троє дітей, велика дубова хата десь далеко, подалі від ненависних очей задрісників, маленька господарка. Щоранку кава, потім ніжні обійми, відтак — щоденна рутинна, прикрашена пестощами і всеосяжними словами любові.

Та завоювати парубка виявилось набагато складніше, ніж очікувалося, бо той обрав якусь нудну, пишноволосу продавчиню-офіціантку та забрав її із собою на Схід.

Марися вийшла заміж за старшого від себе чоловіка, який ані світ ні зоря — а вже п'є, переїхала подалі від ненависного Славського, але про чорні похитливі очі широкоплечого юнака не забула.

Вона мала його завоювати, тому вигадала підступний план.

ЯЛИНКУВАТЕ

...Хай би ким ти був, то коли раз бачив
ту лінію контурів гір — вже ніколи її не
забудеш. І в житті згадаєш, як найкращий
свій спомин...

Гнат Хоткевич

1

Високо-високо в горах причаїлися бойки. Та не те
щоби заховалися — відпочивають після натру-
дженого дня. Корів випасли, подоїли, ягід назбирали,
камізьельки вишили. Очі їхні сині-сині, бо близько до
неба, волосся світло-русяве, бо зіроньки часто вплі-
таються в коси, а ноги-руки — довгі, як палиці, бо
літають бойки полонинами, волі шукають.

Тихо-тихо навпроти маленької садиби попід дере-
в'яним дебелим мостом шарудить-шепоче річка Слав-
ка. На обійсті зігнулися чепурні ясени, липи, дикі
груші та яблуні, а позаду комори заснули порічки, ча-
рівна м'ята й любисток. За перелазами, що їх акурат-
но скріпили дерев'яними кілками, вмостилися зрізані
стовбури, аби людська нога (не худобина) могла лег-
ко переступити огорожу. Брунатне сонце відтінило
струнку довгокосу постать, що хилилася до води.

— Поплачу, легше стане,— чутно несе вітерець
над горами. І не розбереш, чи то скиглить річечка, чи